

ХАКИКАТ

МАГІАРУЛАЗУЛ РЕСПУБЛИКАЯЛЪУЛАБ ГАЗЕТА

[Политика](#) | [Экономика](#) | [Сельское хозяйство](#) | [Литература](#) | [Общество](#) | [Образование](#) | [Здравоохранение](#) | [Культура](#) | [Спорт](#) | [Криминал](#) | [Интервью](#) | [Юбилей](#) | [Разное](#)
| Выпуск № 7 (26-29(17509-17512))

Берал къанщунилан, къадру холаро

**Кицаби
ва гІакъилал
рагІаби**

—Аварагас (с.т.г.в.) бица
 хладис буго (ла ссалата
 л масжидилла фий мас
) масжидальул мадугьал
 масжидалда гурони
 ну гьечилан. Гьел
 как б...
 маду...
 рагиз...
 гилан

— как базе вачине
 иман улев вугони, жама
 глат исе гьесухъ бала
 гьун е кколищ?

го, гьам шафигиис абуна
 тубан Къуръан цалун лъу-
 гизабизе лъикъаб бугилан.
 («Риязу салихлина», 386 гьу
 мер), Къуръан цалулев чи-
 ги гьеб битун цалулев ву-
 к[ине ккела, магна биччу
 левги вугони, цакъго лъикъ
 буклина. Аллагъу агламу.

—Жаһазаялълул как базе
 ине бегъулиц жинда т[ад бр
 къараб жоялълул хлакъ буге
 чи?

—Жинда т[ад хлакъ буге
 чи жаназаялълул как базе

к[ун буклуна.

—Капурал эбел-инсул яги
 цоял капурал, цоял бусурма
 нал эбел-инсул лъимал хва
 ни, гьел бусурбабазул хаба-
 лалъ рукъизе бегъулиц?

—Эбел-инсул капурл[и-бу
 сурманлъиялълухъ балагъун
 чезабуларо лъималазул ка
 пурл[и-бусурманл[и. Бат[и-
 яб диналълул чияс шагьадат
 бит[ани, гьев бусурманлълула
 ва гьев бусурбабазул хаба
 лалъ вукъизе бегъула.

Хъулухъ, царухъ
 Боцлухъ гьумер
 Чорокахъе г[ор]

* *
 Иман-ислам сук
 Алжан, жужах[и
 Щиркалълул агъ
 Ахират г[азан

* *
 Гелмуялълул
 Жагълуялълул
 К[иябго данде
 Цали рехун

Дакъилал раглаби

Къараб мугъ т[иналде
 т[адагъаб т[аде рехула.

* * *
 ь араб лъач[ого лъаг[ел
 лъаг[ел араб лъач[ого
 бу унеб.

* * *
 нгут[и камурав чи ву
 о: гьит[иналдаса гали

АН, 2

т[аме, к[удиялдаса т[аса к[а
 нце.

* * *
 Чужуг[адан раглизе кко
 ла лъабго нухаль: гьакъраб
 къоялъ, ригънаде унаго, Ал-
 лагъасул къадар шведал.

* * *
 Ругъунаб г[амал тезе г[а

дамасда к[оларо, г[акълу би
 чун босизе сундухъ[ниги цо-
 ларо.

* * *
 Кинабго рекъараб ругъ
 ракъалда батуларо, цо жо ка
 мун батула к[вар къун бала
 гъанани.

* * *
 Г[одулев лъимералъе лъи
 к[аб мац[и б[уцанани, лъим
 г[адин чвахун унеб маг[уро

халиде сверул

* * *
 Г[умру буг
 берал къанци,
 г[амал буго лъи
 го нахъе толеб

* * *
 Цо нухалде
 г[улилан абула
 каниги кант[и

*
 К[иги ч[и

06 04 2016

AM гье
 асрахъ
 бабулет
 Бу
 ресухъ
 к[и
 агъул
 ком
 исе в
 мут[ил
 киде
 0-унл
 лисаб
 гъзаб
 г[а
 г[ил
 бе

Гьорлгье
лгьугьиналгьул
накгьиталгье батли-
батлиял темабазда
тласан кучлдул.

МухІамад Гунашев
БАЧІОНИ ШІБЪ,
ИМАМЪ, ДУЕ ПАМЯТНИКЪ

алас кумекги гъабун, къун буго
 синабун буго. Гъеб мехалъ гъев
 и ккаралъуе, хасго рагъуль бер-
 вуго ПалихІажияв байрахъулав-
 гъелъул баракат камилариланги
 цунараб гъелъул гъанже лъаб-
 базе бегъулеб батичІони, бачІого

Габдумажидил МУХІАТ
 КІаратІа росу.
 Глахъвахъ район.

БачІони шибъ, имам, дуге памятник
 Дида дол некІсиял пачалихъазул,
 Тарихиял цІарал цІалулеб мехалъ,
 Дурго пачалихъгун пачазабазулъ,
 Муи вихъула дам, маГІарул имам.
 МугІрузул гІораца гІакълу малъарав,
 Паздалал тІогъаца тІаса вицарав,
 ТІолго гъал къурабаз къвари куцарав,
 Къалул бартуда тІад тІамула цебе.
 ТІадеГІанал шобаз чалма тІад лъурав,
 Чваххулел лъараца къиса бицарав,
 КъвакІиялъул тарих тушбабаз хъварав,
 ТуманкІул хочоца чилъи борцарав.
 Чу квачІид бахъун дур Чачанлъиялда,
 Чани хвалчабазул Дагъистаналда.
 Даргъибги Гъунибги гъугъалел зобал,
 Гъойсубудоялда бидулал лъарал.
 ЛъаргІибги ГІандибги гІарададул сас,
 СалтІагун Хъаргаби -хъагикъ гуллил цІа.
 ЦІорол чалу гІадаб доб гІешдерил лъар,
 БаГІарлъун чваххулел ГІанди гІорулъе.
 Рагъул чин абула, цІарал абула,
 Шваби ран шибизе моцІрол каранда.
 Карачелал, биге гъав гІоралда кІар,
 ЦІиркъил хехлъиялъ дос кІанцІун бахараб.
 ЦІарги чинги гІана чъхъадудазе,
 Чурхдул гъорлъ тецІого нахъе форцІарал.
 Гъоркълъалий васги къун гъав ракъ
 цІунараб,

ТІокІаб чинго шайзе дур чилъиялъе.
 ЧанцІуса гІударав ГІашилтІа сардар,
 ГІолохъанал полкал чваххукъ чурхъидал.
 Чарухъал ретІарал "Генералзабаз"
 Гучаб империя сорозабидал.
 Шибжо генераллъи, гурдил къвал гІадин
 КъотІун далараб гъеж тІун рехулезе?
 ТІерхъигІан каранлъе чияр хечги цун
 Хвалчен гІунтІарабго тушман чІвалезе?
 ЧІухІдай награда шай паркоз къечІого
 Ракъа хъухъалелъул михъ тІуркІичІезе?
 Маршаллъи дагъ буго дур муридазе
 Малаца рагъарал гъеж батІалъигун.
 БачІони шибъ, имам, дуге памятник,
 Бан АхІулгохІдаса борхалъулареб.
 ЛъечІони шибъ дуге къадруялъул си,
 Лъун ГъунимаГІарда башалъулареб.
 Амма рахІат хвараб цо дур балагъи,
 Балагъал гъукъулеб къуват лъалезе.
 Лъалинса хвалчен къватІубе цІалев
 КъваригІун вуго муи жакъ вихъизе.

Щагъа
зияпаталъ
унел?

Витъеб буго, Алпагъасул салам
 жинда МухІамад аварагас
 тІамун ГІабайлда жаниса ва све-
 рухъа ГІанал лугІизаризе, хабар-
 лалъ гІарал рукъзал риххизари-
 зе, заман ун хадуб занал хвезаруна
 цІар арагІадамал рукъарал хабар-
 лазулъги, Шамилл хабалаги тецІо
 тъеб.
 Гъеб кинабго гъабун хъанчазе
 лъалъи гъабичІого, какал рачІого
 лъалъи гъабичІого, какал рачІого
 лъалъи гъабичІого, какал рачІого

Дунуа исламмаде
Габуна
Дун ханхун вуклана

Ахун гьаракъ биччан,
Дада раки гурхулев,
Дир кусрангъи бихьун

Шиб гилла бачиниб
Кинаб жаваб къодеб
Гадамазул хинсаб

Гьебги гьечини
Аллагъ гурхичюни
Я, рахИман п рахИм,
гурхИ мун дида.

Гурадаса Удуратил турки

Дунмад сапар буго,
СагIадаг тIокIлън буго,
ВатIан ахират буго,
ГIамал ккурасе жаза
ГIадан дунял дирго черх
Дин гьабизе гьукъулес
Гьабураб гIамал ходеб,
ГIамалго гьабичIого
Жакъа-метер лIаларес
ЛьутIулес мехго гьечIес
Эбел-эмен хун хадуб,
Цере нахъса эл индал
Араса вуссин гьечIес,

СагIаталъ божн гьечIес
Гьомгьолдизе гьоркъ чIараб
Мунагъазул къасават
Хинкъи хIаалъ
МагIо гьечIого буго,
Хвел-хобалъул пику тун
Мунагъал гIемерлъун буго,
Дунялалъул хиялаз,
Ахират кIочон теялъ
ГIамал гьечIес черх буго,
Чара гьечIес хвел буго,
Хвалли мехтада жаниб
РухI бахъулес мехалъул
Хобалъул бецIлъиялъул
ТIад чIадел къанабазул

Мункар накирн вачIун
Гьезие гьадатIлъани,
Воркъараб кор гIадинан
Лугби гьурулеб хIалалъ
Къиямасеб къоалъул
Хинсаб-низам гьабизе
МахIмаралда нечолес
ГIамал хъварал кагътазул
СиратIалъул гIереинли
ЖухахIалъул гIакъуба
Рехсон хIалго кIоларес
ТIолго черхго бухIулес

ГIаадагъаби, гIанкъ,раба
Ворхъалгиму гьабзаца
ГIасилъун хъвадарасул
Гьешшинаб ургъел, хинкъи
Аллагъ гьапуру рахИм
Гьесда гьарун гурони,
Мискин загIинав дур лагъ
Бичасе хIелхIел гьабун
ТIолго диналъул агълу
Дунги кIочон тогеян
Я архIама прахИми
АлхIамдуллилагъ Аллагъ,

Инхоса ГалихIажиясул дарсал

ЛъикIлън гьабун хъвадани, киралъиялде икола,
Сахаватлън гьабурав, кIодольиялде шола.
Шукруялда хъвадарав цIикIларалде вахуна,
Жиндир гадбир квешлъарав гьалагъиялде кIола.
Инсанасул жавабалъ жиндир гIакълу бидуна,
Верчинналда къокъ гьабе къимат дурго букIина,
РагIиялъ гIадан лъала, гIамал бихьун рехсола,
ВатIун бидине кIола, бецIараб кIевезе икола,
РагIи гIемерав гIакъыл гадамазда чIалгуна,
ЧIалгаде гаргалес гьаб-халкъалда рихуна,
Гадамал гьитин рихъи, жия гьитинлъулес сагIат,
ТIад вутесде къец гьаби, гьалагълъун ходеб хаспат.
Тавбу СабхIу гьабурав киралъиялде кIола.
Хехго цими нахъ чIварасе бичас хIукму къотIула,
Гелтмуялъул пай шварав сабруялда хъвадула,
Сабруялда хъвадарав мурадалде вахуна.
ЛъикIлъиялде вуссарав давла шун разалъула,
Сордо борчIун хъвадарав хьул лъураб шун вокула,
ИхIаллъун къоил арав, гадада гIумру арав.

Хьуллъун циназ борчIарав вочIурав гьарин кIола.
МацIалда хIал кIолого кIудиялде квалуге,
Цо-цо тушман камурав бахIарчи вукIунаро,
Гьудул-гьалмагълън гьечIен шивинги ватуларо.
Гьаби бутIруллъун тани, гьалбацIал паналъула,
Приказал квешав калпш камизе цIакъ рекъола,
Рекъараб гIамал ккурав гадамазе вокъула.
ВопIи-рикъан гIемерлъи — киралън, тIокIлън гуро.
ТIабигIатал бердинлън бидун кIолес рецI гуро.
Чорхоль гьава цIикIкIани, бахIарчилън дагълъула,
РекIелъе шайтIан кIани, шушай жаниб цIикIкIуна,
ГIакъиласда ургъарав тIовитIун нухда икола,
Жиндирго гIакълу гIурав гадада хун хутIула.
Хьул лъураб жо жибго те — бимун кIудаб бечелън.
Манзил къокъав, къарумав агълуялда рихуна,
Гьудуласда хIусудав рокъи дагъав вукIуна,
Жиде-жидерго гIакълу гадамазе бокъула,
ГIайибал чIивезе икани, чирал цIакъго лъала.

Гьоболлъухъ чехъ цIуне,
Чидар рокъоб бер цIуне.
Бечелъиялда аскIоб квер
цIуне,
Квешалда аскIоб кIал цIуне.
Чидар цIобалде кIезе
Киданиги рукIунге,
Бугеб жогн цIуна-къан
Харж гьабизе ругъуилъе.
Цин хелъун мун лъутъани
Гьеб дахIазатал вуцIулун
ча.
Балагъ бачIиндал
Гьудул кIочонге
Гьобол лъикIалъун рехтIа,
Лъим батарагъун кванай.
Квешав гьудул гьавуге,
ЛъикIав тушман гьавуге.

✓
Гаймакиса
Абубакар хлажия суп
анцила лъабабилеб вагза

Иман шибан гьикъанани, анлъго жоян абейила.
Бишун себе ракIчIолеб жо - вати гIадав Аллагъила.
Жив цогояв, ширки гьечIев, жив чIагояв, хвелго гьечIев,
Азалияв, абадияв къудраталъул Аллагъила.
Бальгоябги жинда лъалев, шибаб гъаракъги рагIулев,
РекIель бугебги бихулев, халкъ бижарав Аллагъила.
КIиабилеб ракIчIолеб жо - малаикзаби ругила,
Кваналарел, гьекъоларел, мунагъ гьечIел лагъзалила.
Бихьин-цIулъи жидель гьечIел, малъаралъе таруларел,
Ахир къоялъ хун рахъунел, зобалал цIун ругелила.
Лъабабизе ракIчIолеб жо - Аллагъасул каламила,
ЖабрагIилас босун бачIун, зодосахун рештIанила.
Церегосел, жал рижичIел, батIулаб жо жидель гьечIел,
Нусиялда ункъо пуркъан гъаб халкъалде шварабила,
Ункъабилеб ракIчIолеб жо-илчизаби ритIанила,
Халкъалдаса гIаса ришун, диналде халкъ ахIизилан.
Бичасде жал гIасилъичIел, амруялде хилиплъичIел,
Нусиялда къоазарго, ункъазарго рукIанила.
Гъезул бишунго хирияв, халкъалъухъе жив витIарав,
Жиндий гIоло халкъ бижарав Аллагъасул хIабибила.
Щуабилеб ракIчIолеб жо - ахир цо къо бачIинила,
ЛъикIаб-квешабги борцуму, хIисаб-суалги гъабуму,
СиратIалъул къоялдасан кIирикъуму унелила.
Анлъабизе ракIчIолеб жо - лъикIабниги квешабниги,
Азалалда хъван бугеб жо дунялалда лъугъунила.
Лагъзадерий кверщел къуму, гъезул гIамал жинда лъаму,
ГIамалгиму жиндир къадар, рекъон цадахъ билълъунила.
Абубакарил гъари буго гIадегIанав Аллагъасде,
РухI бахъулеб сагIаталда иман чIезе гъабейилан.

06 04 2016

Малъе, эбел, рахъдал мацІ.

Дир умумуз бицараб,
Улбуцаги бицунеб,
Урхъула духъ, авар мацІ,
Малъе, эбел, рахъдал мацІ.
ГъазимухІамад, ХІамзат,
ХІикматав имам Шамил
Аваралъ кІалъалаан, —
Малъе, эбел, рахъдал мацІ.
МахІмуд, ЦІадаса ХІамзат —
ЦІар арал назмучагІи,
Нилъер мацІалъ цІализе, —
Малъе, эбел, рахъдал мацІ.
Дида тарихги лъазе,
Дагъистанги бокъизе,
Къолбол васлъун вукІине, —
Малъе, эбел, рахъдал мацІ.

МухІамад ГІу.

и: умумул, улбул, ГъазимухІамад, ХІ
МахІмуд, ЦІадаса ХІамзат, назм

гъабун ругел
Гладмазул 10 %
бихъиназ ва 8 %
руччабаз, аслияб
къагидаялъ,
хIалтIизабула
кверIаб квер.

ДЪИММАЗУЛ КАГЪТАЛ

КIудияв шагIирги гъесул гъудулги

Хабаде нижер цадахъаб зияратги

Расул ХIамзатовасул хабаде анират.

Нижер эбел йнго цIакъ хIикматай, гIажайбай инсан. Гъелъ кидаго хIаракат бахъула цIалуде нижер гъира базабизе, хъизаналда тIоритIула батIи-батIиял тадбирал, гъарула интересал экскурсиял. Бабае бокъула магIарул кечIабазеги. Хасго кIудияб асар гъабула Дагъистаналгъул халкъийн артист МухIамад-ТIамир Синдикъовас ахIулеб кечIалъ. Гъедин батIила нижерги гъесул творчестволде рокъу бижараб. Гъединлъидал,

нижеда ракIалде ккана кочIохъанасулгун лъай-хъвай гъабизе. Гъев ватана цIакъго гIадатияв, унго-унгояв инсан. Ниж рацIиналдаса гъев кутакалда вохана. Нижеца гъесне рикIикIана гъес ахIулеб гIемерасел кIудиябул автор Расул ХIамзатовасул асарал. Къагидаяб букIана кочIохъанасе гъес гъабулеб бугеб асар, гъес бицана жиндиргоги Расулдиги букIараб гъудуллъиялгъул. МухIамад-ТIамирица нижееги ахIана кучIудул.

Гъоркъоб гIемер заман, келде гъев вачIун-вукIана ХунзахъегI. Гъес нижее рацIана сайгъаталги гъеб сордо сверана унго-унгоя магIарул кочIол гъанситоелде Гъес ниж ахIана жиндирго юбилеялдеги, концерталда гIахъаллъие, кучIудул рикIикIине. Амма шагIидго ниж "Прибой" радиостанциялъ къабул гъаричIо. Ахиралде кочIохъанасул кIудияб жигараз далъун нижее рес швана Расул ХIамзатовасул "Авар мацI" абур кечI рикIикIине, амма гъебги дикIалда бахъун батичIо.

Хадуб МухIамад-ТIамирицагI нижецаги къотIи гъабуна Расул ХIамзатовасул хабаде зиярат хъабизе. Ниж Таргъуялде Расулдиги хабаде ана гъев гъавураб къоилъ.

Таргъуялгъул хабазалагъе шивдал беразда магIу кулана, зона, къвал бан чIарал нижеда цере ричIунел рукIана поэтасул хвел гъе чIел асарал.

Гъелго хабазалагъе рукъун ругел Расулдиги МухIамад, нижер ругелде ШатIгърулини ШайхIалиев ва гъесул Машай.

Гъединаб тадбиралгъухъ баркала къезе бокъун буго Синдикъовасеги дирго бабаеги. Ахиралдаги, бокъилаан Расулде хъвараб гъаеб кечIги газеталда бахъизе.

Расулиде

Салам, ХIамзатил Расул,
Миллаталгъул борхалги.
Салам, аваразул вас,
Дуниялалда цIар арав.

Гъале духъ гъоболлъухъ ниж
Таргъуялгъул магIарал.
Дуде зиярат гъабун,
Ургъелаби рикъизе.

Гъале МухIамад-ТIамир,
Дур вокъулев кочIохъан.

Дур асарал, куркъбал гъун,
ГIаламалъе рикъарав.

Жакъа дуде ричина,
Миллаталгъул гIузраби,
Вицун доб муи хIинкъараб
"УргъелгъечIолъи" гъале.

ЦIвабазул борхалгъуде
Дуца рахинарурал,
Кир ругел магIарулал,
Вице, ХIамзатил Расул!

Кир ругел дол руччаби,
Наку чIван реадарал?
Кибе араб гъунильи,
Дуниялго бахиллъараб?

Дур къуикърабазул гъаркъал
Ракъалда тIиритIана,
ЦIуне рокъу, рекъелни,
Халкъалде ахIи балел.

Залму ва ПатIимат ГIУМАРОВАЛ,
Хунзахъ район,
ТIануси ругу

Принцип – он толаредухъ лъай

иял къағидаби (логикиял, механикал, моториял, гинзул, берсипатиял ва гь. ц.).
Щиб кIварха бугеб дарс шулагондъул? Шай эб раклалдаса унареъ лъазе кколеб?

Шайгурогоха, цебесеб дарсалъул ериалалъул къучлалда тIад бала усеб дарс. Цебесеб дарс бичIчIун, дер такрар гъабун шулалъун чIони, хадусеб дарс бичIчIизе дабги захIмалъула ва цияб материлъе къучлалъе доб хIалтIизабун каруларо. Къадалъ лъолеб гамачI лаго рекъезабун гъечIони, тIад йги гамачI лъурабго, гъеб биххун а. Гъединаб жо букIуна лъималазе ай къеялъул ишги.

Бищунго цебе учителас мухI-нго тIуразаризе ккола нилъеца рехун рехсаралминал принцип-дуд тIалабал. Дарс букIине ккола

тIад хIалтIизе ккола учитель.

Киналго цIалдохъабазда дарс шулаго, кIочон толаредухъ лъазерлан, цияб дарс малъичIого чIезе учителасул заман букIуниш?

БукIунаро. Гъединлъидал, учителас тIалаб гъабизе ккола, лъазе рес бугелминал лъималазде дарсги шулаго, раклалдаса унаредухъ лъазабун, цойгидав зарлилав цIалдохъанасда, гъеб дарсалъул чара гъечIого лъазе кколеб, гъеб лъачIого хадусеб дарс бичIчIулареб жогIаги лъазе. Гуронани гъесда хадусеб дарс бичIчIилищха.

ТалихI къегийин, гелму гIодоб батуларо, гIакълу бичун босуларо, ургъун хIалтIе!

P.S. Цо лъищаниги бищунареб жоги бищинин...лъиданиги рагIу-лареб хIалтIе!

Фазуде

Лъиеха бокъилеб рокъукъаб хабар. Ракуль тIокIаб гъунар тIупун бугилан ШигIрабазул къирал, къиссабазул хан Къоял тIагIарабго, къаншанин абун. Къавудайиш цIвараб шагIирзабазде. Шуго къаламцояв къаникъе анин. Къоял кин тIагIарал лъагIел иналде. Бищун гъунар тIокIал тIаса рищанин Дир зигара буго гинчадериде. Гургинаб шагIри моцI шинкIун ху-Щезе гъабе хабар Хунзахъ мухъал Халкъалъе хирияй шагIир камура Керен-ракI гъалдолеб гъаракъ букI Гьоркъоса камурал къаламцоязул Ракуль гъурмадаса гъайбатлъи у Гъунар тIокIалазде тIаде ракъ хI Дуца сардал рорчIун хъварал са Сверана дуниял, цIалана халкъ Шунана Дагъистан рагъ-къагI Рекъелилан ахIун бакъвараб МоцI гьоркъоб инчIого, тел Халкъазул вацIлъиян хъвар Трибуназдаса лъица бици Дур шигIрудул корахъ ке Кинидахъ ахIана хIайра «Комиссарги» цIалун цI Гурал дарсал цIвана Ва Фазу, мун яхараб борха ЯхинчIо жегиги марIар Дур гIадинаб хIурмагIа

Тарбия кьеялгул накъит

Эбел-инсул адаб гъаби

Моралиял темабазда

(Аваргаасул хивасаздаса)

Ветераназул хитаб

ДРяльул жамасе миньзул ва жинисе аскерини ветераназ ресубликьяль халкъале, халкъ диниял хъабазде гъабурал хитабла абулес буге.

Бихьулес бужаьле, жажна шаьаралдеги росабалъи хасго гъолилаз даьоркъоу ТГиритулел руге широкъоу на гьелни абун итигъе, гъоу кьербаги гъабулес буге, таксияльб хитакъи бугел социалияб хитакъи бугел къшал угтаби рагъарилъе Гьединлидал, тлоцбесел ирвалда, нижеса эбел-инсулду парлул бугеб гъеб ахил-халазул хитакъи гъабун, нужерго хивазаздаса, магналд гара-чвариял гъариян, наркотиказул заралазул бичеян ва хйаракат бакъе гъел ричулесе нухал къазе наркотиказул базаргаби къватиривазарисе, унти ккарал къиназул хитакъи гъабун сах гъарисе. Нижеса хасго хитаб гъабулес буге мажтазул имамбазде ва шайларул журналил гъамазде, гъел гъакъулул бугел какарал жалазул заралазул мунаказулул бичун гъабурал, жажна хитабла мажтазул бакъалазги перерахъийилан.

букунесбли шакъи бугеб жо гуро. Киглан эбелъулу алаб гъабизе хйаракат бакъараздани гъей ятгъалул хадуб гьелъулу гъабурал адаб гъей гьелъулул бихьула. Киглан херай эбел инкларай ятачина, гъей члаго инклараб мехаль гъабур гурмул букунларебли бичиьулареб.

Эбел хвараб мехаль гъабурал поэмайлда дила хъавна:

Къозул сверухе, Табигатазул, Мун хвезеган гъумру – божилъи, къуват, Талихъалул ралъад, ракълараб кьерквей, Мун хун хадуб гъумру – кьер гьечлеб кино, Киве иневали гъалареб заман, Мун хун хадуб гъумру – маргъна билараб гъалареб бакъалда унареб сордо, – ян.

Гъеб буге хлакъикъат, Эбелги члаго инклаго, жив талихъи къосарав бутни чияс тарбия шавгошъилъун ккола. Члаго инклаго эбелалъул алаб гъабизе лъалеб гъечлон, гъеб мекъи ккейлъун, къосилъун ккола.

Гъемер ралагъе бичуногу дунъялаб бершинаб, хлереаб, хлайранаб дурго эбелалъул гъурманъ, тлолабго гъумру жанисан бихуелел, мун кьерхани кьерхунел, мун роцъун вугони роцъулел, гъацабго гъваридал, кинабго бичиьулел гьелъул безазуль.

Эбел иохъизани, гъеб жинго Аллагъе вохъизвилъун буге. Аллагъасадуги божарав, иманги бугеб, исламалъул вукинабги Туралел, эбел-эмениги разияб лъимесер алжаналде кколелел хлакъаб буге. Аллагъас тавликъи квеги шивасе эбел-инсул алаб-ги Шунун дунъялаздаги ахираталдаги хлакъаб талихъи боесие. Амин.

Цаларасул дугъаьде хйажатав Ш. МУХИДИНОВ

Тладеганав Аллагъасе бихьизабулес буге нужерго эбел-инсуле тликъли гъабейн. Аллагъасе цоги абулес буге:

“Ва дур Беглерганас Хукму гъабуна: Нуджа гъабат гъабунгунтисе Гъесие гурони цоги лъиего, Ва эбел-инсуе лъикъли гъабизе, Дур гъел цоялшиги Кудриял чагъазул яги кивилго рингде рахани, Ушлан абучини къаьге гъезда Гъаракъ борхизабун рагъи абуге. (17.23). Аллагъасул саламги саламги гъейи МухIамад Аварагъасда жинца:

Алжан нужер улбузул Хитакъи буклин тлан букла, Гъисунгун эбелалъ Мун цадахъ ахIанани, Пин себе эбелалъул Амру тлубазе ворта! – ян нигъеда малъун тарав.

Гъел гурелги, шакъ гъемерал руго Къуръаналдаги хйадисазадаги эбел-инсул алаб гъабизе ккейлъул бичарал бакъал. Цохло рехсарал аятаз ва хIадисаз бихьизабула киглан кIудияб кIвар исламалъ эбел-инсул алаб гъабиялде кьолелали.

Дунъялдулго шагIираз жидерго кучIузулъ, философаз гIакъилал рагъабазулъ абадияблъун гъабун буге гъумраульулъ гъезул кIвар.

“Унго, лъималазда кьимат бичIулизе Къаникесе ккезейши кколел умумул? – ян ракъунтун хъвалес буге Дагъистаналъул халкъияв поэт Расул Хамзаговас.

Расулица цоги хъвалес буге: Эбел члагого ругел, Гъари буге нужеде, Гъей цуне кинабгIаги Квешаб хабаралласа, Шуне ургъелалласа, Шуне унтъялласа Шуне хирияй эбел Хвалдаса хIалкъун, васал.

Кигланго пашманлъизе ккараб жо букланиги, киназлагго гуро гъеб ахли рагъулес бугеб. Къанарат гуро дандибалел лъи малаз ракъабакъивазулел гIодулел, улбул, улбузулгун къал ахIун чIарал лъимал. РагIула умумуладе квер борхарал, гъел гIумруладе квер борхаризе къаслад гъарурал лъималазул хлакъальулъ кьегIал харбалги. Шайха гьединазда (гI.с.) рагIини, дунъялдулго гIакъилазул ракъунтараб ахIини рагIулареб? Сахал гIундулти рукIаго шай ниль гIинкел лъарал, роцIарал бералги рукIаго шай ниль бештарал, Аллагъасе нильсе рахIматлуго хIажатабшинабги къун букIаго? Исламалъул лъай шварав чияс абула, берзул канлъиги ГIоладрин, гIундузда рагIини рагIулул лъи ракъи бешлъун ва гIинкелъун бугониян. Кинал чагъазда рекъелел кьолел бихьулес ва рагIи рагIусебан гъикъани, гъезго жаваб ккола иман бугел чагъаздани.

Гъедин батани, лъималаз эбел-инсул алаб теялье ГIиладрин иман гъечIолъи кколел бугоха. Иман, ай Аллагъаседа, малаикъабазда, аваргазабазда, къадаралда ва къиямасеб къоялда божулеб гъечлон, инсан, кинаб рахъаль шайгIанияб гъури пуниги, гъелда хадуб вусула. Иман буге инсанасе гъотIос кьибил гIалаб, рукъалъе кучI гIалаб жо. Аллагъаседа божулел лъималазда эбел-инсул адаб гъабейн малъизе кколаро. Гъез Хурмат гъабула Къуръаналъул аятазул. Иман бугел лъималаз эбел-эмени ричIулизе, гъезие гъумру бигъа гъабизе хйаракат бакъула.

Эбел-инсул адаб гъабиялдул хиралъи бихьизабулес аваргаасул цоги хIадис рехсени: “ГIабудулагъ иби ГIамру иби ГIасе абулес, жинда Аллагъе разильяв асхIабасе бичунаан; цо чи вачIанила жинда салаф-салам лъеяв Аллагъасул Расуласе аскIове ва абунила: “Тладеганав Аллагъаседа гIагарлъи муралла дила дуе гва балеб буге, дуле аскIовеги вахъун, дула цадахъ жингъалдульул гIакъалъи гъабизе бугилан”.

Аллагъасул Расуласе гъесла гъикъанила “дур эбел-инсул цонигиял члаго ругишан, ругин кIиялгоян жаваб къунила гъес. Дуе Тладеганав Аллагъасул рахъалдасан шапакъат бокъун бугишан гъикъанила

06 04 2016

Исламалда лъималлазе тарбия кьей

Гъакъылаз, цодораватгун лъугъине бокъани, Лъималлазе тарбия кье гъев гъитлунго бугладо, Гъветл нилъее бокъухъе, гъезабизе бокъани, Гъаркъалаби бахларго клурун къачлазе кколл, Херлъараб гъоттол рохтти битлгизе захлмалъула, Батлгъаб нухаль араб нилъеде вуссунаро.

(Абу Шукур).

Нилъер лъимал - гъел ккола нилъер херлъи. Гъезие битлараб тарбия кьей - нилъер талихлар херлъи, квешаб тарбия кьей - нилъер буклинесеб пашманлъи, нилъер магил гарал. Гъединлъидал лъималлазе исламияб тарбия кьей ккола бусурбанаб хъизаналъул бищунго кIвар бугел масъалабазул цояб. Лъимер - гъеб буго эбел-инсул гIамал - хасияталъул магIу. ЛъикIал эбел-инсул, батIаго захIмат бихъичIого, лъималлазухъе къолеб бищунго къиматаб хасиятлун ккола эбелалъулги инсулги рухIияб сахаватлъи, гIадамлазе лъикIал ишал гъаризе гъезухъа бажари.

Эбелалъги инсуцаги гIадамазул рохелги пашманлъиги жидерго гIадин къабул гъабулел хъизаналда лъимал гIола сахаваталлъун, гIадамазул хIурмат гъабулеллъун, ай гъел рокъулеллъун. Бищунго квешаб ккола цо-цо эбел-инсуе хасиятаб, жидерго напсиал мурадал цере гъари, жалго жидеого гIун чIей гIадаб гIамал. Эбелалъги инсуцаги жидерго рекел кинабго хинлъиги, къуватги къолеб бугони лъималлазе, амма гъебго заманалда гъел лъималлазда нахъа цогидал гIадамал рихъулел гъечIони, ахиралда гъеб рокъи сверула талихI къеялде. Аллагъасдаса хIинкъулел бусурбаби гIезаризе кканани, лъималлазе исламияб бичIлгиги тарбияги къезе ккола 18 сон бараб мехалда гуреб, анкъго сон бараб мехалдаго, хIатта гIакъылаз гIадамаз абула киниялдасангойилан. Лъимаца "баба", "дада" абун тIоцересел рагIаби абурабго, хадубго гъел ругъунлъизе ккола "Аллагъилан" абизеги.

Инсанасул киналго гъоркъорлъаби, бухъен байбихъула хъизаналъулаб гIумруялдасан. Хъанан гъеб кколоро цо тIохалда гъоркъ гIумру гъабулелул ва цо тIабкIида нахъа гIодор чIун къадалезул къокъа. Хъизан ккола росасдасанги, чIауялдасанги, лъималлаздасанги данделъараб, цого мурадал ругеб гIуцIи. Хъизан гъеб ккола нъаб гIакълу бугеб, цохIо къаркъала. Цакъ тар буго лъимада хъизаналъул хIакъалъул лъигине, шайгурелъул хъизаналда шола лъималлазе лъай, хъизаналда бижула гъезул Аллагъасде рокъи, хъизаналъул захIмалъаби рохелги бихъун, лъадарула чи. ГIицIго гъединасухъа бажарула тIаде ккараб къо баччизеги, гIумруялда жиндиге бакI батизеги.

борхула гIадамазда гъоркъоб къадру-къимат. Гъайгъай, гъедин ккола лъималлазе лъикIаб тарбия кьунани. Лъимал иман бугеллъун, гурхIел-рахIму шIикIлараллъун, намус бацIадаллъун лъугъани, гъез берцин гъабула эбел-инсул гIумру. ТIадегIанав Аллагъас абул буго: "Бечелъи ва васал ккола - гъаб гIумруялъул берцинлъи", - ян. ("Нохъо", 46).

Гъеле гъединлъидалин жиндие рокъулесе салат-салам лъеяв аварагас Аллагъасда гъарулел буклараб, гъезие рикъзиги ва лъималги шIикIлун кьейилан. Анасица бицун буго: цо нухалда аварагасухъе (с.т.гI.в.) араб мехалда жиндир эбелалъ гъесда гъаранин васасе дугIа гъабейилан. Аллагъасда гIемерал лъикIлъабиги гъарун, ахиралда аварагас (с.т.гI.в.) абунила: "Аллагъ БетIергъан, гъарзалъаги, баракат лъеги гъасул рикъзиялдава кье гъасие гIемерал лъималги", - ян.

Пикру гъабулел, хIакъав бусурбанчиясда кидаго бичIлгизе ккола лъималлазда цебе жиндирго жавабчилъи ва гъесда кидаго рагIулел букIине ккола Къуръаналъ абулеб: "Я бусурбанчи! Шуне мунгоги, дурго хъизанги, жидеда тIад Аллагъасул амруялда дандеги рахъунарел ва жидеда буюрараб жо тIубазеги гъабулел къварарал, къуватал малаикзаби тIад тарал гIадамалги ва ганчIалги цIатарилъун къолеб цIаялдаса. Гъеб цIаялдаса цIунизе кканани, тIоцебесеб иргаялда, лъималлазе къезе ккола битлараб тарбия. Салат-салам лъеяв аварагас васият гъабун буго: нужерго лъималлазда как базе малъе анкъго сон баралдаса ва анцIго сон бараб мехалда какие хилиплъани гъесда къабгIе. Аварагасул гъеб аманат тIубазабичIел эбел - инсуца гъабула кIудияб гъалатI, ай мунагъ ва гъеб гIунгутIиялъе гIоло гъез Аллагъасда цебе жавабги къезе ккола.

Лъималлазе битлараб тарбия къезе ва гъел берцинаб хъвада-чIвадиялъе ругъун гъаризе гIемерго бигъаяб буго, нахъа, кIудиял гIураб мехалда гъезда малъариялдаса. Гъаниб кутакалда кIвар буго хъизаналъул, хасго эбел-инсул цоцздехун рукIунел гъоркъорлъабазул. Цоцазул хIурмат бугеб хъизаналда лъималлаз хIатта малъичIогоцин босула гъездаса мисал. Гъебго заманалда эбел-инсул, жидеда кIудиязул дагIа гIадцуги букIунел хъизаналда лъимал гIола гIадлу-низам, хIурмат гъечIеллъун. Гъелъул хIакъалъул пикру гъабизе ккола шивав инсуцаги шийай эбелалъги. РагIи данде кколареб хабар хъизаналда къолеб бугони, гъез хIаракат бахъизе ккола гъеб лъималлаздаса бахчизе.

Р. ТЕПАЕВ,
Т. ТЕПАЕВА ("Иман" газета)

Бусурбанчыясе кумек гъабурасе Аллагъасул нухда гъазават гъабурасул кири бугица.

(Аварагасул хIадисаздаса).

Аллагъас рещтIараб гуреп жокIадагъун ХIукму гъабурал маги капурлуьлидан абураб аятада бан гIадисаз абурев буго. Аллагъасул ХIукмуялдааса инсанас ургъараб ХIукму битIараб бугилан абиялда ракIин чIун, кIадалги абун ХIукмас къотIани, гьев чи капурлуьлидан. Амма кинаб букIаниги гIузуруйье Голло, яги дунялалъул мурад чIунизельгун бусурбанчыас шаригIаталда данде кколареп ХIукму гъабуну, гьев чи капурлуьларо, хIакъичке ккола.

Аллагъа разилъачив ибну ГIабилдил, МужатИдил, Суфйну Соврисул, ТIавусил абиязда рекъон гьедин ХIукмаби къотIарал хIакимзаби капурлуьларилан абиялълул маГIна кколоро, гьезул ХIукму шаригIаталдуьлалдаса битIараб бугилан абураб, (мухIиканлъи бокъварав чи валагъе Къуръаналълул тафеирзадеги).

Шайин абуну, инсанас ургъараб ХIукму ТIадетIанав Аллагъасулалдаса битIараб риблун букIине рес гьечIо. КигIан цIодорал, гIакъилал, бичIИни бугел дунялалълуьло ГIалимзаби ТIад хIалтIун ургъаниги, гьезда Кюларо, кинабго халкъалъеги, кинабго заманалъеги ва кинабго бакIалъеги данде кколеп закон ургъизе. Аллагъасул ХIукмуин абуну, гьес малълухъе хъваданги, ТIолабго халкъалъе кызимасеб къо швезегIан данде кколор. Гьельде гIангъараб нугIИли гъабудла 1400 сонилаб тарихалъи. Капурал ругониги гьельне мукIурлуьла дунялалълул ГIемерисел ГIалимзаби, социологал бусурбабазда капурзабийин абун ккола гьев рагIи абурав капурлуьла хIинки ккезбани. ТIалежоялъеги гьев рагIналь ГIадамазда гьоркъоб рокьукъли бижизадула ва питна-къвалалде рачине бегьула.

По чинае абуну дун Аллагъ-аварагасда божула, Къуръан-хIадисал ритIарал рукIиналда ракIи чIола ва шагIатIаб битIизе дини абуну гъабурларозе гьев чи бусурбабуьллуьлуь рикIИине нильседа гIангъараб буго. ХIаким вуьтинчи гьечIониги гьесие бусурбанчыясе кколечIинчи гьев гьабизе ккола ва гьев бусурбабазул хабалалъи вуькизеге ккола. Ай, жегиги бичIИнеб къагIидайлъи абуну гьесие магъарити лъеб хъвараб мехалда жамIадул хIалти бала, ирбавадиги гIахвал гъавула. Абаваталълул (жибгIадалълул) маГIна кколоро гIицго хIалченги бахъун рагъ гъабейн абураб.

Гъазаваталълул бишунго рещияб ГIалаб кколехалкъ,

иман-исламалълул пайдаги бичIИзабун, Къуръан-хIадисазул хIикматалги баян гьарун Аллагъасул битIараб нухде бачи. Хирияб Къуръаналда (125 аят) абурев буго: дуца Аллагъасул нухде ГIадамал ахIе берцинаб кIамамалдалълунги, гIакъилаб шагIабитIалълунги. Цогини гьев хирияб гIехIалда (52 аят) абурев буго дуца капурзабазулгун гъазават гъабейн. Жинда салат салам лъев аварагасул вацIал ибну ГIаббасицаги, Жабрицаги, ХIасанил Басрийеги, Пикраматицаги, ГIатIаицаги

ГЪАЗАВАТ ВА ГЪЕЛЪУ МАГIНА

(ваГIза)

ва киналго тафеиралълул ГIалимзабази абурев буго гьев салат салам лъев авараг Маккайлада вуькаго рещтIараб аят букIанилан.

Гьев заманалда гьес гъабулеб гунаб гъазаватлун букIанила гIадамал хIакъаб диналде ахIи. Къуръаналълул аятал халкъалъе гьев швезегIан хъванчазе дагьульи гъаби батIулаб иш бекIини халкъалъе баян гъаби ва рагъудалълун гъазават гъабизе гьев заманалда изнуги букIинчIила, рагъудалълун гъазават гъабизе гьесие изну шванила ГIицго Маккайладаса Мадинайладе вацIараб мехалда.

Живго аварагас абун буго, "бишун хирияб гъазават залимасда аскIоб битIараб ва хIакъаб рагIи аби буго". ХIадис буго. Абудавудицаги, Тирмизияеги, ибну

Мажригъицаги, АхIмадицаги, Байгъакъияеги биданила, гъазават буго гъуинаб каламалдалълун, гIакъилаб, битIараб рагIи абун жиндир пику цогидасда бичIИзаби. Гьельде гьединач каламалдалълун гъабураб гъазаваталъул дунялалълул тарихалда жанив чанги капурав ханчин кантизавун вуго ва гьельде исламалълул нухдиги лъуьлаб руго. Нильсеб баянлаб буго битIун руькулалъул агъулъилъе намусе башIадалъул тарбия квей. Залимачин Чингисханаце исламийалъул пачалихъазе гъабураб пасалги. Амма гьесул вас Баркатхан исламалде вачина кубравияб ТIарикъаталълул устар МухIамад Сафиулдин Бахарзияс. Гьесул мисалдалъи хъанчие дагьульида рукIарал монголо-татаралги исламалде

рачина. Гьедин капурзаби исламалде ахIийлълул ва гьельде жидего бокъун Аллагъасул нухде лъугиналълул аза-азар мисалалъул рехезе бегьула дунялалълул тарихалдасан. Гьединго исламалде рачина ТIурарал пачалихъалги, Ай, кинабIаги рагIи гъабичIого, бусурбанлаб дин босана жуьлуьлазул, християназул ва цогидалги диназда божулье.

Ислам буго шивав инсанасул ТIабигIаталде данде ккезабураб дин ва гьегуро по хасаб халкъалде рещтIинабураб дин. Гьединъидалин гьельде ахIизе

бегьулеп ханзабиги, ханзаби гурелги, жуьгутIадри, гIурхисали, ГIарабийалги, ГIажамийли, ХIурма-

бегьулеп ханзабиги, ханзаби гурелги, жуьгутIадри, гIурхисали, ГIарабийалги, ГIажамийли, ХIурма-

бегьулеп ханзабиги, ханзаби гурелги, жуьгутIадри, гIурхисали, ГIарабийалги, ГIажамийли, ХIурма-

бегьулеп ханзабиги, ханзаби гурелги, жуьгутIадри, гIурхисали, ГIарабийалги, ГIажамийли, ХIурма-

бегьулеп ханзабиги, ханзаби гурелги, жуьгутIадри, гIурхисали, ГIарабийалги, ГIажамийли, ХIурма-

бегьулеп ханзабиги, ханзаби гурелги, жуьгутIадри, гIурхисали, ГIарабийалги, ГIажамийли, ХIурма-

рагIаби: бишунго хирияб гъазават буго дуца дурго нафсалдеги гъавилдеги данде гьабулеп гъазават. ХIакъал ГIалимзабаз абурев буго нафсалълулаб гъазават гъабун бажарулареп чинс цогидаб гъазаватги гъабурларив.

Рагъулаб гъазават буго хасал шартIазда, хасал заманабазда ва хасал бакIазда рекъон гурони гъабизе бегьуларев иш. БитIараб буго, цо-цоизда ракIалде ккезе бегьула. Къуръаналда Гезеганго аятал руго гурин мушрикълунал чIвазе гьездехун, къваризе ахIулел.

Руго гьединачго хIадисали. Гьель киналго руго исламалда данде рагъун, бусурбабазда данде иши рагъ гъабулеп рукIарал капурзабазде данде ахIарал аяталги хIадисали. Амма бусурбабигун ракълида ругел капурзабазда данде гъазават букIунаро, нильги руькине ккола гьелгун рекъон.

Къуръаналда хъван буго: диналда жаниб зулму-хIал гъаби гьечIо, хIакъаб нухги къосараб нухи цоиздаса рагIа гьарун руго. Гьев аят ГIодобе рещтIиналь сабабълунги ккун буго цо-цо ахIлабзабз жидерго лъымал хIацIабо исламалде рачине лъугъин.

Гъанибо бачине бегьула цо гъадинач суалги; гьедин батани, шайха салат салам лъев аварагаси цогидал халчIагIаги бакI-бакIазде баялги ритIун ва хIатта жалгоги цадахъ ун, гъазаватал гварулеп рукIарал абун.

Гьев суалалъе буго гъадинач жаваб: салат салам лъев авараги халчIагIаги бакI-бакIазде унел руькIана гьейиб Аллагъасул ГIадулу-низам ГIуцIагизе ва бол цадахъ ракъулал рукIана ГIадулу-низамалда данде ун рагъизе лъугъарал капурзабаздаса цунизельгун.

Гьединго ГIемер рагIулел буго Шамил имамас гъабулеп букIараб рагъ гъазават битIун биш абун цIехолеб. Абилаб, Шамил имамас гъабулеб: Къермел букIанин башIагIадаб, Рощиялълул империйалъул къасд гъабулеп букIана исламги чIунтизабуун Дагьистаналда насернизб дин билъгъанхIизабизе. ШаригIаталълул законги хвезабун, жиндирго законалги рипълан-

хIизарин императорал бусурбабазе гъаби кIамам гъабураб зулмуялде дамада вихъун вагъулеп мукIанал Шамил. Шайха гьединго гъазаваталъул нухда Шамил имам куьраб? Гьев кьечIо, гьесие швани дунялалъулде рагIараб, маГIинамизе бергъельди. Гьесулде баракаталдалълун цIумулу хутIана. Дагьистаналда нильберго дин, гьесул цIаралъи жакъаги цолъгизарулел руго. Дагьистаналълул миллаталъул гьесул баракаталъул нильбер дин ТIабигIатабуун буго ТIолабго дунялалдаго.

Галимзабаз хъвалеп буго дунял бикъизаби кинабго квешлийналъул аслу буго. Гьев бикъизабулезул баракат гьечIолъи салат салам лъев аварагасул хIадисаздаги ГIемер рекъон буго. Масала, УхIулалда ккараб жо дунял бикъизаби сабабълун букIана.

Цоги нухалдаги такрар гъабун абурев буго: жакъа исламалде берцин гьарун ГIадамал ахIизе рес бугеб мехалда гъазаваталъеианги абун халкъ рагъде ахIи, исламийаб ХIукумат ГIуцIейилан хIакимзабиги гIадитие халкъи цоцаль разари - гьев буго исламалъул гъукъараб, питналье къучI лей. Рагъараб ГIасилиялдалълун амру гъабулеп гьечIонин, ниль гIадулу гъабизе ГIад таразе мултиГIитъизе гьесуль гьечIекъизе ккола. Гьедини малъана нильседа салам салам лъев аварагас.

Амма абизе ккола гъварилаб Гелмуьги, жисер ХIурмат-къадруги бугел исламалълул церехъабаз хIаракат бахъизе ккелдин берцинаб, гIакъилаб каламалдалълунги гъариалдалълунги ТIад ругезул ракъизулье исламалълул нур ТIикIизабизе. Гьедин ГIадамазул ракъизулье нухал ракъульезде Къуръаналълул аяталда абун буго. Аллагъасул ракъИматалдалълун муьн гьезие херенгълана. Муьн согIав ракъи хъачIав чи вуьларавани, гьель дуда аскIоса дорегIан къандиляан.

ПирГIан ккола дунялалда гIад жиндаса къешан халкъинчи Илган абурев чин Гьесулье ритIулаго Муьса аварагасдаги Гьарун аварагасдаги абуну. Нух КIиянго ПирГIан хIеб ва кIиянго гьесда херенлаб каламги гъабеб Гьев канIиев ян. АхIизабизе ХIинкъилев вагIида (суьра "ТIагъ", аят 43-44).

Аллагъас ниль кинабго битIараб, лъикIабинналасе кантIизе вараги ва таппикъ кьегин исламалълул цо ккуьраб, гвангъараб нухдасан ине.

Дагьистаналълул бусурбабазул идараялдуьл отделе

Бацги циги багъулди, цараца гъан бикъулди

Маргъа

Церги, циги, бацги, вараниги цадахъ лъилукъдарил колохъ глумру гъабулел рукланила. Хасел шун, глазубан, кваназе жо лъуглун ункъалъго данделъи ахланила.

Патишагъ цица "Кире инел? Шиб квиниб?" абурал суалал рорханила. Цараца абурабила: гъанги кваналареб, бишун клудияб къаркъалаги бугеб вараниги хъвезе члчлани, гъелъие тладе хасало анкъго хух къезе нилъги разилъилаанилан. Вараниги разилъанила, гъан къачлазе бацги-церги битланила. Ци лъм босизе ищухъе анила. Вараниги хъун хлалтлугаго, бакъараб цараца ракл кванан танила. Бацгие ургъисалаби кваназе бокъун букланила. Цидаса хлинкъун, къакъадилеб букланила. Цараца абунила: Дуца кванай жавабдица къелаян.

Кинабго хлалтлуги тлубан, бугеб гъанги баччун, патишагъ цица асклобе шванила клиябго. Ревизия гъабугаго батичлила ракл. Цер, кибе араб ракл? абун ахлданила ци. Цараца абурабила: Вай дур бетлер члахъаяб ци, ракл букларабани гъаб хъвезего члелароан, ракл батичлогури алъулан.

Бацл, кире арал ургъисалабиян клицуллъабцул гъикъанила цица, амма

бацлица жаваб къоларила, царахъ балагъун члолила, гъелъ жаваб къелин абун буклиндал. Цараца абурабила: Шай бацл, дихъ балагъулеб, ургъисалабиги кванан. Гъеб мехалъ ци бацлида речлчланила. Гъел клиялго рагъулел руклаго цараца гъан жиндирго рокъобе, къваридаб картинибе баччанила.

Рагъун свакарал клиялго тлад руссун шведал гъан батичлила. Цер! Кибе араб гъанилан гъикъидал, валагъ жакъаго рагъулел нужеца тладе хасало хухал къоларин абун партлан бахъун лъутун анин-вараниян абунила. Циги-бацги чара хвеялъ глдор речлчлун гиргиданила. Церги хъваштлан бахъун жиндирго рокъоб бахчанила. Гъеб мехалъ цица ахли банила: цер, бахъа къватлибе, гъанибе босе гъанилан. Валагъ бацал, циги-бацги, къватлибе дунги бахъинаро, гъанире нужги швеларо, хаселалъ глугаб квенги швана, нуже кьо-мех лъикл:

Бацги-циги багъилин
Цараца гъан клутилин,
царацаги абунила.

Асхлалхлалжи
ГЛАБДУЛКАРИМОВ,
Лъаратла райой, Колоб росу.

06 04 2016

ГЪАЗИМУХИАМАД ИМАМ

1832 соналъул октябрь моцалъул анцила анкъабилеб къоалъ. Генуб кикъалахъ рашалъ гъечлеб глассияб ра- гъулъ Гъазимухамад имам чъан хадуб, пачаясул гене- ралъ рахъабазул рохалие глорхъи буклингю. Гъес гъазават лъа- забун араб лъабго гъечлеб соналда нагагъабги сордолял рахъаталда къыккызе нивечел гъел, гъанже / Гъажанбълъи рахъабун ралагъун рукиана хъалакъ ккараб, къварараб гъуме- рагъул, гъарцаб чегераб гъенире ракларун рукиа- боръараб гъесул жаназаялхъхъ. Гъенире ракларун рукиа- на Кавказалъул хассаб корпусалъул командир генерал- адъютант, барон Г. В. Розенил нухмалъиялда гъоркъ- офицерал, аза-азар солдатал, гъездаго гъоркъор гъурасау- хъе хъулухъалдеги ун жидергоязде данде рагъулел рукиа- рагъул дагъыстаниялги магларулалги.

Северияб Кавказ тубанго гъурс империялъе мутинги гъабилгъун рикъиние къасд буклараб гъеб бергъенлъи бо- сарал гъеб бидулаб чабхъен гъабизе гедеглана реклараб цла глани, ракълалдаго гъечлого, кинабго жо рекъа-ремон- унеб бутлган ккараб мехалъ, юридизмалъ тлолабго Кав- казго гъалагъ гъабизе байбихъиялъ. Ракълалде иколаан ро- сибини члунтизарулаго, гисинал члхъинял батгалъи гъечле- дагъыстаналдаги гъарураг глассилъабаздаса хадуб, тло- клалъ гъел ракъазул халкъазда пачаясул аскаразде данде руссияне кивеларилан. Айма жидерго ракъалги, динги, хастыни цлуни, пачаясул экспансиялде данде члани.

Дагъыстаналъул магларулал.

Северияб Кавкази Дагъыстанги Россиялде цольгъа- ризе ктеркьолаго Петр I-седсаса бахъараб гъарураг нух- гъаздаги гъужумаздаги, гъурсазде данде мивачло гъанже гъадаб къуркъи гъечлеб данде чей. Гъазимухамадиде гъорлъ бакълалъулал халкъазда гъоркъов тлоцеве Северияб Кавказалда вижана чияр ракъал рахъулел пачаясул аска- разде данде цогояб идеологиялъул къучалда, гъеб кра- гъул глолабго халкъал цольгъаризе ккеялгъул пикру гъаби- зе кловес чя. Къуркъи гъечлеб бахъинабизе, къеркъеялде киялб божиалда, халкъ тладе бахъинабизе, гъесулъ буклана акинзе бугеб гъунаралдаго цадахъ, гъесулъ буклана кидуняв рагъухъанасул — стратегасул ва тактикасул, — махшел. Къокъаб заманалда гъесда кивана хурги бекъун рекъадухъабаздаса оикъибадал сапараз ун рагъаб гъаризе кловес армия гъуцинзе. Гъай-гъай гъеб армия кидангосеблъгъун, регулярниялгъун гъабизе. я

экономикалгъул база, я цогидал ресал рукинчло, гъедин- лъиядал рагъул гъужум лугларабго бихизе биччалаан. амма дагъ-дагъккун гъеб сверулеб буклана хлалбихъи бугеб. кидунял рагъул иншал тлуразаризе кловес къуваталле. Гъединаб армия гъуциниялгъул къагида къучлъгъун гъубгана гъедасе хадуб жегъи къоло анкъого соналгъи рагъал гъари- се къуват гъураб хадусел имамзабазул рагъулаб махщалне-

пачаясул хъулухъачагилъгъун- ги лъугъун, халкъалдаса на- хъе кланцлана, гъурасаул генералазе бокъун буклараб къагидаялгъ.

Къарахъа Мухамадтла- гъирица жиндирго «Шамилил цо-цо рагъазда Дагъыстана- лъул хвалчабазул паркъи» абураб тлехъалда гъелгъул хлалкъалгъул гъадин хъвалев буго: «Дагъыстаниязе бокъу- леб буклана пачаясе хъулухъ гъабизе, жигар бахъулеб бу- къана гъесде гларгълъизе. гъесул политика къабул гъабулаан ва жидерго дуня- лалъул глумруги ахиратги низамалде ккезариялъе чара гъечлого хлалкъабилгъун рикъ- кунаан гъеб. Тладегланав Аллагъас чезарурал бусур- банал законалин абуни гъел дагъыстанияз рикъку- наан заралиялгъун ва хлнкъи бугелгъун».

Махщалида хлалтлизабулеб буклана халкъал цоцаде гъусиялгъул, халкъабазда гъоркъов ва халкъабазда жи- ниб, гларгълъиялда, гъудул- гъалмагълъиялда гъоркъов жахъида-хлусуд ва къал кке- забиялгъул къагида. «Цоца- даса рагла тлезаре ва квер- щел гъабе», — ян абураб колониалияб халнги гъабия- лъул дунялалгъулго импе- риалистиял пачалихъаз гла- тиндо хлалтлизабулеб букла- раб лозунг, Россиял мах- щалида билъанхъизабулеб буклана Дагъыстаналдаги Ча- чаналдаги.

Жегъи XVIII цасруялдаго, Северияб Кавказалда рагъу- лел ругел жиндирго генера- лазухъе Екаторича II аби- лель хъвана: «Мугърузул халкъазда гъоркъов рагъи данде ккунгутинял нильер ишалъе бигъалги гъабизе буго. Гъелтне харж гъабулеб гларгълъе рачлунге», — ян.

Къокъого абуни, 1820 — 1828 абилел соназда, магла-

бидулаб гларгълъиялгъул гла- дин диниб гларгълъиялгъул тлвар. Пачаясул администра- циялги аскаразги кигъин цлакъ диниял ипазда хъва- члого рукиние жигар бахъу- леб букланиги, бакълалъул гладамазул бичлчиялда ре- къон, капурал гладамал, жи- дерго ракъазде ва росабалъе рачлинал гъабулеб буклана ракъи къаялгъул асар. Кута- раб рикъи ккезабун буклани- ги, батли-батлиял миллатазул гладамаз цоцакъе нух бала- гъулеб ва бахъулеб буклана ва хасго гъезул цайинги ре- кел гъейги буклана жегъи эркеналгъун хутлун ругел салатавиялгъул, нахъбаклазул Авар ва Гланди глоразул жи- нирлъабазул халкъазде. Гъеб нильеда бихъула глциго це- ретлурал диниял цларал чагъи ругелги, лъарагъазул, тумазул ва цогидазулги гла- дамал, пачаясул аскаразул зулмуялдаса лъутун, салата- виялгъул ва гумбетазул жа- маглатазде чачаназул эрке- нал мугърузде рачлунел ду- киналдасанги. Магларула- зулги чачаназулги эркенал жамаглатал гъезда рихъуел рукиана жалго цунизе кло- лел бакълалгъун, гъедингъи- дал гъезул машгълурлъи, гъез- де ракъи гъейги цикълкунев буклана.

Битлахъего гъединаб ахл- вал-хлалалгъул заманалда мугърузул жанирлъабазда глумру гъабун ругел халкъаз- да гъоркъов цикълклана па- чаясул аскаразде данде чей ккеялгъул пикру. Гъезда ба- хъулеб буклана кватичлого глурс солдатал гъезул роса- балгъеги цвезе рукини ва гъел ругългъларалги гъезие хириялги глумруялгъеги ду- кила-рахъиналгъеги гъабизе гъолоаго, пачаясул зулмуял- де цадахъ ханзабазул ва, бегзабазул зулмуги бачине- хъин букини. Цого заманал- да бегзабазул гъабизе гъуба-

ва хлсил гъабизе. Гъеб хла- силалда рекъон гладамаз хларамаб къагидаялгъ глум- ру гъабулеб батана гъесда. Гъоркъехун рекъолеб буго гъеб назмуялгъул цо бутла. Гъеб босана Айтберов Ти- мурица цидасан глараб мацлалдаса глурс мацлалде цлакъ мужлканго бусинабу- раб. Къарахъа Мухамадтла- гъирил тлехъалдаса. Авар мацлалде бусинабулаго гл- рус мацлалгъул роцен цлуна.

Гладатияб правоялгъул чи шаргиталда рекъон хлал- тлулесда башад гъавуни.

Гъезул магна ккола ни- лъеца ритлухъавги тлехъав- ги чиясда гъоркъов башалги гъабулеб бугин абураб.

Гъедин батани, Шибзехе аваргазби ра- хъарал ва Аллагъасул зако- нал чезарурал,

Ва киналгъулго бицун Къуръан рещглараб?

Кин бегъулеб глумру гъа- бизе: ракъалгъе хлалкъи гъе- члеб ва Аллагъасул гладгъи гъабул гъабулареб рохъоб?

Хирияб ислам мекъи гъа- булеб,

Ва бицун нахъе ккарав жагълчияс чиякъав чиясе хлукму къотлулеб?

Бицунго хлалхъатав чи цлакъавлъгъун рикълкунев, хлалхлалгъи гъабулев ритлу- хъавлъгъун рикълкунев, бусеу- бангъи шибали лъаларе башалде сверизабураб р- къоб?

Лтикълги гъабейлан лъулев чиясда квешлги булеб бугилан шакдару ду Исраил гъабукъараб гъулкуну рикълкунев рукъоб?

Аварак жакъа къо- цвезеглан члаго вукилар- жиндирго индус

06 04 2016

Калам цебетлезабди

далда дица
балеб буго
аскювеги
дуда цадах
далъулъ
лъи гъаби
лан”.

Алла
Расулас
гъикъани
эбел-ин
нигиял ч
гищан,
кІиялгоя
къунила
ТіадегІа
лагъасул
дасан ш
бокъун
ГЪ И КЪ

06 04 2016

06 04 2016

МагIарул квен

Щиб бицинеб, щиб телеб?

...и, квас самулел,
бухъунел махщелчагІа-
ун, щивас загъир гъару-
жидерго пикраби. Май-
Гараз разиго
кІана гъе-
бираз Да-
ул хал-
къоб гъуин-
Инабулин
а гъечІого
н. "Гъади-
кІажат бу-
еп гъабизе
музул бу-
магІишат,
л, гІоли-
и букІине.
олъиялгъу-
гъер къу-
цана бай-
рай МухІа-
датица.

...и директор Роберто Карлос
гъениве вачІиналгги.
Асият МУХІАМАДОВА,
ПатІимат СУЛТІАНМУХІАМАДОВА

МагІарул квен

хир

о кю-
алая-
итла-
ьухъ
тъул
ама-
ния-
тлан
ата-
есев
Дря-
зум-
али-
му-
аса
ана
Ха-
по-
чл-
р

Биччанте цо гъаракъ

Г'арада кавказулде буге

Апарттеатралъул аркъстаул церерахъни

"Надир-шагъасла даиде рахъарал"

Шорбуел реч'ишлалъул къедал

Сапаралъул г'ахъалчаг'алда Г'айманиб гъабураб дик'ич'ивай

Уммузуул зукдасан

М.Хидямовасул сурхатал

«Дица киназего тiансаби чiезарила».

М.Хазамовасул суратал

Вашняо нухило арио нилъеое буссунаро.

(Абу Шукур).

Нилъер лъимал - гъел ккола нилъер херлъи.
Гъезие битараб тарбия къей - нилъер талихIаб
херлъи, квешаб тарбия къей - нилъер
букIинесеб пашманлъи, нилъер магIил гарал.
Гъединлъидал лъималазе исламияб тарбия къей
ккола бусурбанаб хъизаналъул бищунго кIвар
бугел масъалабазул цояб. Лъимер - гъеб буго
эбел-инсул гIамал - хасияталъул матIу. ЛъикIал
эбел-инсул, батIаго захIмат бихъичIого, лъима-
лазухъе кьолеб бищунго къиматаб хасиятлъун
ккола эбелалъулги инсулги рухIияб сахаватлъи,
гIадамазе лъикIал ишал гъаризе гъезухъа
бажари.

Эбелалъулги инсулги гIадамазул рохелги

хІамад.

ЦІнгъабун гІуцІиялъул
ннналго ншал лъикІал гье
чІнлан абизегн бегъиларо,
щай абунн цо-цо ниль ра-
знял хиса-басиялги кжедал.
Тлоцебе босани цІиялъун ба-
чІунеб буго тІубанго ре-
хун тун букІанин абизе бе-
гъулеб днн. Гъале исана ни-
лъер росулъги цІидасан къа-
чІан хІалтІулеб буго жаниб
совхозалъул склад букІараб
цебегосеб мажгит. Гъанже
щибаб ригъаль нильеда гье
нисан кан ахІулеб рагІула.
Гъелъин абунн лъикІаб асар
гъабулеб буго гІадамазе ва
хасго гІолилазе. ХІатта чІир
гън-хъуялда росулъ расанду
лел гІисинал лъималцин кан
ахІун лъугІизегІан сихІ
тун чола. Гъеб буго ннлэ
рохизе кнараб нш.

КІнабизегн, магІарулазу-
хъе тІаббусинебунн